

**SAVET ZA ŠTAMPU
KOMISIJA ZA ŽALBE**

**Francuska 5/7
11000 Beograd**

Na osnovu člana 19. *Statuta Saveta za štampu* i člana 3. *Poslovnika o radu Komisije za žalbe*, **Veran Matić**, Predsednik Komisije za utvrđivanje činjenica o ubistvima novinara, preko punomoćnika advokata Krune Savović iz Beograda i advokata Miloša Stojkovića iz Beograda, sa sedištem kancelarije u Makedonskoj 30, podnose *Komisiji za žalbe Saveta za štampu* ovu

ŽALBU

Uredništvo lista *Politika* je objavljivanjem teksta „*Ćuruvija, Račak i Gordić*“, dana 19. maja 2017. godine, autora Đorđa Martića u kojem se autor grubo poigrava činjenicama, okolnostima i kontekstom u kojem je izvršen atentat na Slavka Ćuruviju, a potom i odbijanjem da objavi saopštenje Komisije za utvrđivanje činjenica o ubistvima novinara povodom tog teksta, kao i odbijanjem da objavi reakciju Predsednika Komisije Verana Matića na taj tekst, grubo prekršilo Kodeks novinara Srbije.

I

Autor Đorđe Martić je bivši urednik dnevnog lista „Ekspres Politika“, u kom je 6. aprila 1999. godine objavljen tekst „*Ćuruvija dočeka bombu*“, autora Miroslava Markovića, a isti tekst je nakon toga i pročitao u centralnoj informativnoj emisiji „Dnevnik 2“ tadašnje režimske RTS. U javnosti je ovaj „zloglasni“ tekst („*Ćuruvija dočeka bombu*“) prepoznat kao tekst koji predstavlja medijsku podlogu (najavu) za ubistvo Slavka Ćuruvije. Tekst „*Ćuruvija dočeka bombu*“ je korišćen i kao materijal u radu Komisije za utvrđivanje činjenica o ubistvima novinara. Takođe, Specijalni sud za organizovani kriminal pozvao je Đorđa Martića prošle godine da svedoči na suđenju pripadnicima Službe državne bezbednosti optuženim da su ubili Slavka kako bi se rasvetlile okolnosti pod kojim je nastao ovaj tekst. Tom prilikom Đorđe Martić je izjavio da je objavljivanje tog teksta dogovoreno sa Hadži Draganom Antićem bliskim prijateljem tadašnjeg predsednika Slobodana Miloševića i njegove supruge Mirjane Marković.

Podsećamo da je Ćuruvija bio urednik dnevnih novina „*Dnevni telegraf*“ i nedeljnih novina „*Evropljanin*“ koje su bile kritički nastrojene prema režimu Slobodana Miloševića.

Ovde ćemo ukazati Komisiji Saveta za štampu na pojedine delove teksta „*Ćuruvija dočeka bombu*“, a sve da bi se rasvetlili pojedini tendenciozni, cinični i neutemeljeni navodi u tekstu „*Ćuruvija, Račak i Gordić*“.

U tekstu "Ćuruvija dočeka bombu", se u podužem uvodu uopšteno priča o ćutanju pojedinih lica u vezi sa početkom NATO bombardovanja Srbije i između ostalog se navodi:

"U ovoj situaciji mudro su začekali svi oni koji se još „od pre Kosova“, dok je ludilo Novog svetskog poretka u krvi rasturilo prethodnu Jugoslaviju, „znali“ da su „Srbi isključivi krivci“ i kao takvi „treba da budu ako je moguće i „bombardovani“, koji su „znali da su „Srbi krivi“ i za Markale, i za Ulicu Vase Miskina i koji su, shodno tome, tražili još „žešće“ sankcije za Srbiju. Koji su od početka spolja inscenirane krize na Kosmetu „znali“ da su šiptarski separatisti i teroristi „u pravu“... I koji su sve vreme tražili i priželjkivali „bombe za Srbe“... čute i „ambasadori dobre volje“.

Zatim se govori o "perfidnosti izdaje" i aludira na Slavka Ćuruviju putem sledećih navoda koji se naslanjaju na govor supruge Slobodana Miloševića, Mire Marković:

"Je li to ona „perfidnost izdaje“ o kojoj je, prilikom osnivanja Komiteta univerzitetske levice Jugoslavije, u novembru prošle godine govorila dr Mirjana Marković, predsednik Direkcije JUL-a? Je li to bio trenutak kada je „izdaja dostigla najvišu tačku“, kako je rekla profesorka Marković, objašnjavajući da „izdaja nije uvek i neizostavno bila direktna i brutalna“, pa nastavila: „Kao što je, na primer, meni izgledalo pre neki dan kada mi je u JUL- u vlasnik jednog beogradskog dnevnog lista rekao da podržava Sjedinjene Američke Države u njihovoj želji da bombarduju Srbiju i da će bombardovanje Srbe naučiti pameti.“

Nadalje se aluzija pretvara u direktnu "prozivku" Slavka Ćuruvije:

"Reč je, dabome, o Slavku Ćuruviji, koji je preko „svog“ lista Dnevni telegraf učinio zaista sve što je „bilo potrebno“ kako bi se „demokratskom Zapadu“, a i „zabludelim Srbima“, objasnio kako treba da se „dozovu pameti“ i okrenu se budućnosti koja je, jasno, „na Zapadu“. Kada je potom taj isti „slobodar“ Ćuruvija došao pod udar Zakona o informisanju, ali i pod udar drugih zakona zemlje u kojoj živi, skoro da je do samog Klintona stigao vapaj za pomoć protiv „diktature u Srbiji“. Diktatura u kojoj narod, na bezbroj izbora, slobodno bira svoju vlast i „diktatura informativnog mraka“ u kojem je pored njegovog Dnevnog telegrafa izlazilo sijaset tobož slobodnih i nezavisnih novina u kojima se gore govorilo o Srbiji i srpskom narodu nego na Si-En-Enu u najboljim danima!"

A na samom kraju teksta se zaključuje:

"Danas, kada te željno očekivane i prizivane bombe ubijaju Srbiju, izdajnici čute. Ako čekaju da Srbi i Srbija budu pokoreni, uzalud čekaju. A, ako su se nadali da će njihova izdaja biti zaboravljena, uzalud su se nadali."

U tekstu "Ćuruvija, Račak i Gordić", povodom koga je izjavljena ova žalba, Đorđe Martić tendenciozno i neutemeljeno razvija tezu o tome kome je ubijeni novinar "smetao", i odgovornost posredno prebacuje na prvog demokratskog premijera Srbije Zorana Đinđića (koji je i sam ubijen u atentatu), te stradanje Ćuruvije stavlja u kontekst iskonstruisanog svojevrstne borbe za vođstvo nad tadašnjom opozicijom.

U spornom tekstu je autor, pozivajući se na ranije objavljeni tekst *"Ćuruvija dočeka bombu"* između ostalog rekao da on lično *"nije pozivao ni na čiju likvidaciju"*, ali da je *"svojim dopuštanjem da se tekst objavi, praktično pozvao Ćuruviju da sve to demantuje"*, da bi mu se se nakon toga *"lepo kako dolikuje"*, u svojstvu urednika tadašnje Politike Ekspres, izvinio. U ovom svom mini prikazu suštine teksta *"Ćuruvija dočeka bombu"*, autor zaključuje da Ćuruvija nije demantovao navode iz tog teksta, a odmah u nastavku navodi da bi on *"uvek pustio tekst protiv bombardovanja Srbije"*. Autor se na tome ne zadržava i u nastavku teksta se nadovezuje i postavlja niz sugestivnih pitanja na koje sam odgovara, između ostalog i pitanje o tome da li je to što je dopustio objavljivanje teksta poziv na likvidaciju, na koje satirično odgovara da jeste poziv za *"sledbenike Vokerove priče o Račku"*. Time potpuno neopravdano povezuje ubistvo novinara kritički nastrojenog prema vlasti sa potpuno drugim događajem, tačnije sa misijom tadašnjeg šefa posmatračke misije OEBS-a Vilijama Vokera, te njegovim izveštajem koji je se smatra neposrednim povodom za NATO bombardovanje SRJ.

Autor tu ne staje i nastavlja da razvija svoju tezu navodeći da po njegovom mišljenju *"vladajućoj ideologiji i narativu o neoliberalnom prevratu iz 2000. čak i ne odgovara pronalaženje ubice"* (Slavka Ćuruvije), a sve to *"pogotovo ako postoji promil mogućnosti da je ubica iz liberalnih krugova"*, jer bi nalaženje *"takvog ubice, dovelo u pitanje temeljni mit "Druge Srbije" o "državnom ubistvu slobodnog novinara"*. U nastavku teksta, autor se ponovo vraća na Račak postavljajući pitanje zašto je *"sve to slika Račka"*, i odmah dalje razvija ideju, navodeći da je u američkom listu *"Vašington Post"*, u izveštaju o ubistvu Ćuruvije, *"pre bilo kakve istrage plasirana i bezprizivna presuda slična onoj Vokerovoj da je "ubistvo Ćuruvije još jedan novi zastrašujući faktor o neravnopravnoj borbi koja je u toku između jugoslovenskih vlasti, predsednika Slobodana Miloševića i neutvrđenog broja nezavisnih novinara i intelektualaca"*. Pored toga dodaje i izjavu Komisije američkog kongresa koju je potpisao tadašnji kongresmen Kristofer Smit, a koji po mišljenju autora *"takođe presuđuje bez istrage i suda"* da je Ćuruviju usmrtio Miloševićev režim. Autor potom pominje da je *"Smitov sud"* i *"onaj Vokеров prerastao u "diskurzivni ideološki okvir iz koga niko više nije mogao da iskorači,..."* Autor se potom ponovo vraća na tekst koji je 1999. godine objavljen u dnevnom listu Politika Ekspres i opet cinično navodi da je *"unutar tog diskursa"* nesporno da je *"Politika ekspres štampala "tekst posle čijeg objavljivanja je ubijen Slavko Ćuruvija"*. Nakon povezivanja međusobno nevezanih događaja i perfidne tvrdnje da je teza o tome da režim stoji iza ubistva Ćuruvije plasirana bez ikakve istrage i kao deo svojevrsnog obrasca ponašanja, autor u istom maniru otkriva da se iza *"zadate ideološke interpretacije jednog tragičnog događaja"*, prikriva to *"što Ćuruvija u danima kada je ubijen nije ničim ugrožavao Miloševića, ali jeste ugrožavao Đinđićevo posrnulo liderstvo liberalne opozicije u Srbiji"*, potkrepljujući to rečenicom iz već pomenutog izveštaja američkog kongresa da je *"Ćuruvija u trenutku ubistva bio vodeći kritičar Miloševićevog režima"*, kao i da su to *"Ćuruvija i Tijanić faktički pokazali i svojim pismom Miloševiću"*, koje je, po mišljenju autora *"objektivno bilo politička platforma za novo okupljanje sa novim srpskim Vaclavom Havelom – Ćuruvijom, jer je okupljanje oko Đinđića propalo"*. Autor se ne libi i od toga da ukaže na postojanje tobožnjeg rata između pokojnih Ćuruvije i Đinđića, koji se pravda izjavom takođe pokojnog Aleksandra Tijanića da je *"Đinđićeva ekipa "romski duvački orkestar koji svira ispod svakog prozora sa kojeg bacaju sitniš"*.

Tekst povodom kojeg je podneta ova žalba stvara tendencioznu konstrukciju koja se temelji na sledećim (u najmanju ruku) perfidnim, ciničnim u neutemeljenim navodima:

- nalaženje hipotetičkog ubice iz krugova liberala bi *"dovelo u pitanje temeljni mit "Druge Srbije" o "državnom ubistvu slobodnog novinara"*;
- tekst *"Ćuruvija dočeka bombu"*, koji je Martić dogovarao sa bliskim prijateljem nekadašnjeg vladajućeg bračnog para je predstavljao (bezazlenu) provokaciju, pa čak i svojevrsni (javni) poziv Ćuruviji da uputi demantij, koji bi Martić uvek objavio kao urednik jer je *"protiv bombardovanja"* – iako se u samom tekstu bombardovanje koristi samo kao izgovor za napade na Ćuruviju koji se naziva izdajnikom i kome se posredno preti *"da mu izdaju neće zaboraviti"*;
- ideja o tome da je za atentat na Ćuruviju odgovoran tadašnji režim nametnuta je spolja po nekakvoj matrici koja postoji od izveštaja Vilijema Vokera – čime se dva potpuno nezavisna događaja krajnje perversno stavljaju u istu ravan;
- Slobodan Milošević nije imao razloga da ubije Ćuruviju, budući da samog Miloševića nije ugrožavao koliko je ugrožavao Đinđića, te da je ubistvo moglo da usledi kao razračunavanje između "liberala" iz redova "druge Srbije", za vođstvo nad opozicijom (što se iz konteksta celog teksta naslućuje).

Ovaj tekst, odnosno pomenuta konstrukcija je nedvosmisleno bazirana na ideji da se pervertira istina o smrti Slavka Ćuruvije, ali i da se autor samoamnestira od odgovornosti zbog objavljivanja teksta u kojem je Ćuruvija nazivan izdajnikom koji je prizivao i dočekivao NATO bombe i kome ta izdaja neće biti oproštena, i nad kojim je, svega pet dana nakon objavljivanja teksta i njegovim pronošanjem putem državne televizije, izvršen atentat.

Reagujući na tekst u dnevnom listu „Politika“, Komisija za utvrđivanje činjenica o ubistvima novinara je dana 22. maja izdala saopštenje koje je poslala uredništvu lista Politika kako bi ga objavilo i izvinilo se čitaocima zbog uredničkog propusta. Kako uredništvo Politike nije reagovalo na pomenuto saopštenje, u svojstvu predsednika Komisije za utvrđivanje činjenica o ubistvima novinara, podnosilac žalbe je redakciji Politike i odgovornom uredniku Žarku Rakiću, putem e-mejl poruke dana 25. maja. 2017. godine uputio reakciju na pomenuti tekst, sa molbom da ta reakcija (u obliku teksta) bude objavljena u istoj rubrici u kojoj je objavljen i sporni tekst. Ova reakcija nije objavljena, a nije ni bilo kakve povratne informacije od uredništva Politike.

II

Svim citiranim navodima, opremom teksta, ali i ostalim informacijama koje nisu posebno istaknute u ovoj žalbi, najgrublje su prekršene odredbe Kodeksa novinara Srbije i to tačke 1, 2, 3, 4, 5 Odeljka I (Istinitost izveštavanja) koje se odnose na sledeće obaveze novinara i urednika:

- obavezu novinara da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvesti o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije;
- obavezu novinara i urednika da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose, komentara, pretpostavki i nagađanja;
- obavezu novinara da, kada je to neophodno, konsultuje što više izvora i da im omogući da iznesu svoj stav;
- sa novinarstvom nespojivi objavljivanje neosnovanih optužbi, kleveta, glasina.

Zatim, uredništvo *Politike* je svojim tekstovima prekršilo tačke 1, 3 i 6. Odeljka IV (Odgovornost novinara) koji se odnosi na sledeće obaveze novinara i urednika:

- novinar je, pre svega, odgovoran svojim čitaocima, slušaocima i gledaocima. Tu odgovornost ne sme da podredi interesima drugih, a posebno interesima izdavača, vlade i drugih državnih organa. Novinar se mora suprotstaviti svima koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje i podsticanje nasilja;
- novinar neguje kulturu i etiku javne reči, poštuje pravo na odgovor, izvinjenje i ispravku i dužan je da blagovremeno objavi odgovarajuću ispravku.

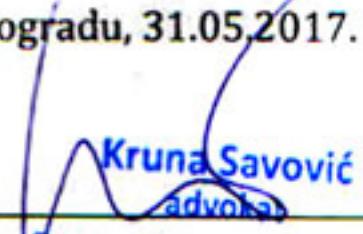
Povređene su i tačke 1, 2 i 3. Odeljka V (Novinarska pažnja) kojim je propisano sledeće:

- novinar je obavezan da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom;
- prećutkivanje činjenica koje mogu bitno da utiču na stav javnosti o nekom događaju jednako je njihovom namernom iskrivljivanju ili iznošenju laži.

Uredništvo *Politike* je postupilo suprotno tački 1. Odeljka VII (Poštovanje privatnosti), koja propisuje obavezu novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, naročito što autor teksta, u svojoj konstrukciji "proziva" čak tri lica koja su pokojna u momentu objavljivanja teksta, i koja nikako ne mogu da odgovore na perfidne navode i konstrukcije autora teksta, čime se grubo krši njihovo pravo na pietet, kao pravo da se poštuje uspomena na ličnost umrlog.

Imajući sve navedeno u vidu, podnosilac ove žalbe predlaže *Komisiji* da, nakon sprovedenog postupka, a shodno članu 15. *Poslovnika o radu Komisije za žalbe*, donese odluku kojom će usvojiti žalbu i naložiti dnevnom listu *Politika* da tu odluku objavi najkasnije u trećem broju od dana dostavljanja odluke.

U Beogradu, 31.05.2017. godine.


Kruna Savović
advokat
Makedonska 30

Za podnosioca žalbe


Miloš V. Stojković
advokat
Beograd, Makedonska 30
Miloš Stojković
advokat

U prilogu:

- punomoćje za zastupanje;
- kopija teksta autora Đorđa Martića: „Ćuruvija, Račak i Gordić“, objavljenog dana 19. maja 2017. Godine (u dva primerka);
- kopija teksta autora Miroslava Markovića, objavljenog dana 6. aprila 1999. godine: „Ćuruvija dočeka bombu“ (u dva primerka);
- Saopštenje Komisije za utvrđivanje činjenica o ubistvima novinara od 22. maja 2017. godine povodom teksta „Ćuruvija, Račak i Gordić“ (u dva primerka);
- Kopija elektronske poruke Verana Matića sa molbom da se objavi njegov tekst kao reakcija na tekst „Ćuruvija, Račak i Gordić“, upućene dana 25. maja 2017. Godine (u dva primerka).